

Kritik mot Polismyndigheten i Västra Götaland för bristfällig dokumentation av ett beslut om husrannsakan m.m.

Anmälan

AA framförde i en anmälan till JO klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland med anledning av ett polisingripande och anförde i huvudsak följande. Han blev stoppad av polis i Svenljunga och fick visa körkort och göra utandningsprov. Polisen bedömde att han var narkotikapåverkad och han fick därför åka med till Borås för urin- och blodprov. Innan provsvaren kom gjorde polisen husrannsakan i hans fordon och bostad. I samband med ingripandet uttalade sig polismännen kränkande till honom på olika sätt. Att polisen kan göra misstag och en felaktig bedömning är acceptabelt men de kränkande kommentarer han fick är inte det. Han ifrågasatte om det får gå till på det här sättet.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärenden K27070-08 och T2-881-08 infordrades och granskades. Av dessa framgick bl.a. följande. Den 18 februari 2008 stoppade polisen AA när han körde bil i Svenljunga. Polisen misstänkte att han var påverkad av narkotika eller dopningsmedel och genomförde ögonundersökning. AA togs därefter med för kroppsbesiktning. Husrannsakan i bostaden genomfördes för att eftersöka narkotika och dopningsmedel.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över det som hade anförts i anmälan och vilka rättsliga överväganden som hade föregått beslutet om husrannsakan.

Polismyndigheten (länspolismästaren BB) kom in med remissvar till vilket hade fogats bl.a. upplysningar från inspektören CC och polisassistenten DD.

Av handlingar som gavs in i samband med remissvaret framgick att husrannsakan den aktuella dagen även hade genomförts i AA:s bil i syfte att eftersöka narkotika och dopningsmedel. Vidare framkom att resultatet av utförd analys av gjorda prover var negativt och att förundersökningen lades ned därefter med motiveringen ”Brott kan ej styrkas”.

CC upplyste bl.a. att det hade varit mycket ”spring” till och från AA:s bostad dagarna innan händelsen av personer som enligt uppgift var narkotikapåverkade och att AA själv bedömdes vara narkotikapåverkad när han, efter att ha lämnat bostaden, stoppades av polisen. Eftersom CC gjorde bedömningen att det fanns skälig anledning att misstänka att det fanns narkotika eller verktyg för hantering av narkotika i bostaden beslutade han om husrannsakan där.

DD, som var med vid ingripandet mot AA, uppgav bl.a. att hon minns att AA ställde många frågor till dem men att de svarade honom korrekt.

Polismyndigheten anförde bl.a. följande.

Händelseförlopp

De närmaste dagarna före polisingripandet hade AA många besökare till lägenheten. Besökarna gav intryck av att vara narkotikapåverkade. När AA lämnade lägenheten och for iväg i bil verkade även han vara påverkad av narkotika. Detta var anledningen till att han blev kontrollerad.

När polispersonalen såg AA stärktes misstankarna att han var narkotika-påverkad. Personalen såg även tecken på att AA missbrukade otillåtna dopingpreparat och genomförde en ögonundersökning som ytterligare stärkte misstankarna att han var drogpåverkad. Husrannsakan genomfördes i bilen och i bostaden och AA togs med för kroppsbesiktning. Sällningsprovet utföll negativt liksom blod- och urinproven. Vid husrannsakingarna påträffades inte någon narkotika. Förundersökningarna om dopningsbrott och rattfylleri under påverkan av narkotika har lagts ned.

Bedömning

För beslut om husrannsakan krävs det någon konkret omständighet som talar för att den som brukar narkotika innehar denna substans och att den finns på platsen för husrannsakan eller att det finns annan bevisning om sådant brott.

Det får anses ha funnits lagligt stöd för att genomföra husrannsakan i bilen. Enligt polispersonalen undvek AA ögonkontakt. Han hade röda ögonvitor och små pupiller. Vidare var han orolig, nervös och hade ett växlande humör. Det låg nära till hands att anta att han hade försökt gömma undan det som var kvar av den narkotika han misstänktes ha brukat.

Husrannsakan i bostaden hos AA skedde mot bakgrund av att personer hade kommit och gått synbarligen narkotikapåverkade dagarna före ingripandet mot honom. När AA lämnade bostaden gav han själv intryck av att vara narkotikapåverkad. Sammanställt med polispersonalens iakttagelser på platsen där AA stoppades utgjorde det omständigheter som talade för att det fanns narkotika i bostaden och att beslutet om husrannsakan därför framstår som rättsenligt.

Det fanns även grund för att genomföra ögonundersökning. Denna förstärkte misstanken att AA var narkotikapåverkad. Han reagerade inte på ljus och ögonen hade svårt att följa pennan i ett visst läge. Förutsättningar får anses ha förelegat att besluta om kroppsbesiktning av AA och ta med honom för provtagning.

Sällningsprovet gav negativt resultat. Polismyndigheten har nyligen i ett yttrande till JO, dnr 387-2008, anfört att en provtagning som utfaller negativt bör normalt leda till att personen frigges, men det kan finnas omständigheter i det enskilda fallet som bedöms väga så tungt att blodprovstagning ändå bör ske.

I detta fall fanns förutom polispersonalens iakttagelser och resultatet av ögonundersökningen ytterligare en omständighet som bör vägas in, nämligen det förhållandet att AA först inte ville medverka till att lämna urinprov. Om misstanken kvarstår att provet ändå innehåller narkotika bör det hanteras som ett positivt sällningsprov och tillsammans med ett blodprov genomgå verifikations-analys. Ytterst är det en bedömning som inre befäl måste göra. Polismyndigheten

ifrågasätter inte beslutet om blodprovstagning, men skälen till beslutet borde liksom i det tidigare ärendet ha dokumenterats. Ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att det i efterhand går att se varför en person har varit frihetsberövad. Frågan kommer att behandlas med polisområdeschefen.

AA yttrade sig över remissvaret och anförde bl.a. att ”polisens yttrande är fula påhitt” samt begärde att saken utreds ”grundligt”.

Bedömning

Det kan inledningsvis konstateras att AA:s uppgifter om händelsen inte i alla delar överensstämmer med polisens, t.ex. har AA anført att han inte vägrade att lämna urinprov men att det är svårt att göra det på kommando och att han lämnade sin bostad flera timmar innan ingripandet mot honom ägde rum. Mot bakgrund av att AA begärt att ärendet utreds ”grundligt” vill jag redan här nämna att jag inte finner tillräckliga skäl att gå vidare i min granskning. Min bedömning av polisens handlande i det följande utgår därför i huvudsak från det som kommit fram genom polisens dokumentation av det inträffade.

Jag vill först framhålla att jag inte har någon invändning mot att polisen stoppade AA och därefter lät honom genomgå ögonundersökning och kroppsbesiktning på grund av misstankarna mot honom. Som polismyndigheten framhållit i sitt remissvar borde polisen dock ha dokumenterat skälen till beslutet att – trots negativt s.k. sållningsprov – låta AA lämna blodprov.

Vid den inledande granskningen av dokumentationen i ärendet uppkom dock huvudsakligen frågan vilka omständigheter som låg till grund för husrannsakan i AA:s bostad. Det föreföll nämligen som om grunden för beslutet om husrannsakan i bostaden endast var att AA, när han stoppades i Svenljunga, uppvisade tecken på att vara påverkad av narkotika eller dopningsmedel. Under utredningen av ärendet har det dock framkommit att CC även beaktade vissa andra omständigheter, som uppgifter om att troligen narkotika-påverkade personer under dagarna före ingripandet rört sig till och från AA:s lägenhet och att AA själv bedömdes vara narkotikapåverkad när han – strax efter att ha lämnat bostaden – stoppades av polisen. Med hänsyn till detta anser jag att beslutet om husrannsakan i bostaden får betraktas som godtagbart (jfr JO:s uttalanden i beslut den 26 november 2004 i ärende dnr 4413-2003 och i JO 2006/07 s. 76). Jag är däremot kritisk till att inte samtliga omständigheter som låg till grund för beslutet framgår av dokumentationen. – Jag finner inte heller skäl att ifrågasätta den husrannsakan som genomfördes i AA:s bil.

Av utredningen framgår att analys av tagna prov visade att dessa var negativa. Förundersökningen lades emellertid ned med motiveringen ”Brott kan ej styrkas”. Jag anser att om varken sållningsprov (urinprov) och blodprov efter verifikationsanalys visar på förekomst av narkotika eller dopningsmedel bör slutsatsen vara att misstankarna visat sig ogrundade. En korrekt nedläggningsgrund hade således varit ”Misstänkt oskyldig”.

Sammantaget förtjänar polismyndigheten kritik för sin bristfälliga dokumentation i ärendet och för att en missvisande nedläggningsgrund använts. Från bl.a. kontroll-

och rättsäkerhetssynpunkt är det viktigt att beslut om tvångsmedel dokumenteras på ett klart och noggrant sätt med bl.a. angivande av grunderna för beslutet, se vidare om detta i t.ex. Gunnel Lindberg, Straffprocessuella tvångsmedel, 2:a uppl. s. 584 f.

Vad som i övrigt kommit fram i ärendet föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.